

รับมือสังคมสูงวัย: ไทยตั้งศูนย์อาเซียน เพื่อสังคมสูงอายุอย่างมีศักยภาพและนวัตกรรม (ACAI)

ภาพ : <https://www.freepik.com>

ในปี 2563 ประเทศไทยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 18 ของประชากรทั้งหมด และในอีกไม่เกิน 15 ปีข้างหน้าคาดว่าจะประมาณว่า ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด เมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยจึงส่งเสริมความร่วมมือด้านการสูงวัยอย่างมีศักยภาพ (Active Ageing) ในภูมิภาคอาเซียน จนเป็นที่มาของการจัดตั้งศูนย์อาเซียนเพื่อผู้สูงอายุอย่างมีศักยภาพและนวัตกรรม (ASEAN Centre for Active Ageing and Innovation: ACAI) ในประเทศไทยในเวลาต่อมา

การสูงวัยของประชากรเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เป็นการเปลี่ยนผ่านประชากรจากยุคเกิดมาก ตายมาก กลายเป็นยุคเกิดน้อย ตายยาก ปัจจุบันประชากรโลกได้กลายเป็นสังคมสูงวัยแล้ว เมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปกว่าหนึ่งพันล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 14 ของประชากรโลกทั้งหมด¹ นอกจากนี้ประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่ได้กลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศกำลังมีอายุสูงชันอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ประชากรไทยกำลังมีอายุสูงชันในอัตราที่เร็วมาก ปัจจุบันประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมสูงวัยแล้วตั้งแต่ปี 2548 และในปี 2563 ประเทศไทยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ราว 12 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 18 ของประชากรทั้งหมด และในอีกไม่เกิน 15 ปีข้างหน้าคาดว่าจะประมาณว่า ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด เมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด²

ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจึงได้ร่วมมือกับประเทศอาเซียนด้านการสูงวัยอย่างมีศักยภาพ (Active Ageing) จนเป็นที่มาของการจัดตั้งศูนย์อาเซียนเพื่อผู้สูงอายุอย่างมีศักยภาพและนวัตกรรม (ASEAN Centre for Active Ageing and Innovation: ACAI) ในประเทศไทยในเวลาต่อมา บทความนี้เป็น การอภิปรายเรื่องการเข้าสู่สังคมสูงวัยของอาเซียน ยุทธศาสตร์สังคมสูงวัยของไทย ความร่วมมือของอาเซียนในการจัดตั้งศูนย์ ACAI และข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางความร่วมมือของศูนย์ ACAI

อาเซียนกับการเข้าสู่สังคมสูงวัย

ไม่เพียงแต่ประเทศไทยเท่านั้น ที่มีประชากรสูงอายุจำนวนมาก ประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียน (The Association of Southeast Asian Nations - ASEAN) มีประชากรสูงอายุมารวมกันประมาณ 74 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 11 ของประชากรอาเซียนทั้งหมด³ จึงกล่าวได้ว่า อาเซียนได้เข้า

ผู้สูงอายุแล้ว โดยมีสิงคโปร์เป็นประเทศที่สูงวัยเร็วที่สุดในอาเซียน โดยมีผู้สูงอายุสูงถึงร้อยละ 21 และเป็นประเทศเดียวในอาเซียนที่กลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์แล้ว ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยก็ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน และสูงวัยเป็นอันดับที่สองรองจากสิงคโปร์

ผลกระทบของการเป็นสังคมสูงวัยไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อในระดับบุคคลหรือในระดับครอบครัวเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อในวงกว้างไปยังระดับประเทศด้วย เมื่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนกำลังเผชิญกับการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนผู้สูงอายุ โดยจำนวนเกิดมีแนวโน้มลดลงอันเนื่องมาจากคนไม่แต่งงาน อยู่เป็นโสดมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันคนก็มีอายุยืนยาวขึ้นอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุข ทำให้อัตราเพิ่มประชากรลดต่ำลง ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยจะเกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานในอนาคต นอกจากนี้แล้วการมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร และให้ความสำคัญกับการดูแลผู้สูงอายุในมิติต่าง ๆ ทั้งทางด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสวัสดิการทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และที่อยู่อาศัย

สำหรับประเทศไทย ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว และมีการเตรียมการรองรับการเป็นสังคมสูงวัยโดยสร้างมาตรการความมั่นคงทางด้านต่าง ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งทางด้านสุขภาพ การดำรงชีวิต และการมีส่วนร่วมในสังคม เพื่อให้ผู้สูงอายุสูงวัยอย่างมีพลัง⁴

ไทยกับยุทธศาสตร์ด้านผู้สูงอายุ

ประเทศไทยตื่นตัวกับปรากฏการณ์เปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและการเป็นสังคมสูงวัย โดยได้เข้าไปมีส่วนร่วมทั้งในเวทีระดับโลกและระดับภูมิภาค ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมสนธิสัญญา ปฏิญญา และแผนปฏิบัติการต่าง ๆ ที่ดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ โดยในการประชุมสมัชชาโลก ครั้งที่ 1 ขององค์การสหประชาชาติ ว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ ที่กรุงเวียนนา เมื่อปี 2525 ได้เกิดแผนปฏิปทานานาชาติเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติในเรื่องผู้สูงอายุมานานกว่า 20 ปี ประกอบกับใน ค.ศ. 1991 สหประชาชาติได้จัดทำร่างหลักการของสหประชาชาติสำหรับผู้สูงอายุขึ้น (UN Principles for Older Persons) ซึ่งให้แนวทางในการพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วมในสังคม การได้รับ การดูแล

การบรรลุความพึงพอใจของตนเอง และการอยู่อย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ทั้งสองส่วนจึงเป็นแนวทางการปฏิบัติให้ทุกประเทศทั่วโลกตลอดเวลาที่ผ่านมา รวมถึงประเทศไทย จนเป็นที่มาของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2525-2544

ในเวลาต่อมา การประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุ ครั้งที่ 2 ที่จัดขึ้นโดยองค์การสหประชาชาติ ณ กรุงมาดริด ประเทศสเปน ระหว่างวันที่ 8-12 เมษายน 2545 (ค.ศ. 2002) ได้ก่อให้เกิดแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยผู้สูงอายุ (The Madrid International Plan of Action on Ageing : MIPAA) ขึ้น ถือได้ว่าเป็นการประชุมที่นำมาซึ่งแผนปฏิบัติการในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในประเทศไทย และชี้แนะทิศทางการดำเนินงานทางด้านผู้สูงอายุให้กับประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติร่วมกัน โดยมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาผู้สูงอายุใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ผู้สูงอายุกับการพัฒนา 2) สูงวัยอย่างสุขภาพดีและมีสุขภาวะ และ 3) การสร้างความมั่นใจว่าจะมีสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนและเหมาะสม

ประเทศไทยในฐานะภาคีสมาชิกของสหประชาชาติ ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุเพื่อขับเคลื่อนตามแผนปฏิบัติการฯ นี้ โดยการมีแผนแม่บทด้านผู้สูงอายุ ได้แก่ แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2525-2544) และแผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552 รวมถึงการมีพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2553 เพื่อทำหน้าที่เป็นแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาและการดำเนินงานด้าน

ผู้สูงอายุในภาพรวม และเป็นการสะท้อนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในระดับนโยบายของประเทศไทย^{5,6}

แม้ว่าประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงอายุมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว ตั้งแต่ปี 2548 แต่การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของประเทศไทยที่ผ่านมายังถือว่าไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร หากลองนำดัชนีต่าง ๆ ในแต่ละยุทธศาสตร์ภายใต้แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) มาพิจารณาความสำเร็จจะพบว่ากว่าครึ่งหนึ่งของดัชนีในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติยังไม่บรรลุเป้าหมาย และพบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุยังก้าวไกลไม่ทันกับจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง⁷

แม้ว่ากระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณามาตรการให้ขับเคลื่อนเรื่อง “สังคมสูงอายุ” เป็นระเบียบวาระแห่งชาติ และได้เห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2561 โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันคือ ให้คนทุกวัยมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมสูงวัย⁸ แต่การดำเนินงานเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนดังกล่าวยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบูรณาการในการใช้ข้อมูลที่เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน ส่งผลทำให้ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานกับพื้นที่ นอกจากนี้แล้วฐานข้อมูลผู้สูงอายุในประเด็นเรื่องต่าง ๆ ควรมีการบูรณาการและจัดการอย่างเป็นระบบและเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งหมด เพื่อประโยชน์ในการดึงข้อมูลมาใช้ร่วมกัน เพื่อให้สามารถสะท้อนสถานการณ์ปัจจุบันได้ สิ่งสำคัญที่สุดรัฐควรจะมีการเตรียมการด้านบุคลากรเพื่อรองรับสังคมสูงวัย และบุคลากรที่ทำงานด้านผู้สูงอายุจะต้องมีความเข้าใจในแผนผู้สูงอายุเป็นอย่างดีเพื่อให้มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้แล้วในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) เป็นต้นมา ได้มีการตระหนักถึงการเข้าสู่สังคมสูงวัยในประเทศไทยและกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งสะท้อนให้เห็นความตื่นตัวในการ

ดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของประเทศไทยในระดับนโยบาย เช่น สนับสนุนให้ประชาชนออมเพื่อการเกษียณ แผนสนับสนุนการจ้างงานผู้สูงอายุ วางแผนการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว ส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ เสริมสร้างความตระหนักแก่สังคมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ปกป้องสิทธิทางสังคมของผู้สูงอายุ เป็นต้น⁹ นโยบายดังกล่าวนอกจากจะมีผลตอบสนองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากรแล้ว ยังมีผลตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทยอีกด้วย ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่รัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงความท้าทายในเรื่องการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว

ไทยกับความร่วมมือด้านผู้สูงอายุในอาเซียน

การดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุของไทยในระยะที่ผ่านมาถือได้ว่าเป็นการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยที่กำลังจะกลายเป็นประชากรสูงอายุอย่างสมบูรณ์ในอนาคต ซึ่งเป็นการวางรากฐานที่ดีในการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสูงวัยอย่างมีคุณภาพ ในปี 2562 ประเทศไทยได้ร่วมมือกับอาเซียนด้านการสูงวัยอย่างมีศักยภาพ (Active Ageing) โดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานอาเซียน ได้เสนอให้ประเทศไทยจัดตั้งศูนย์อาเซียนเพื่อผู้สูงอายุอย่างมีศักยภาพและนวัตกรรม (ASEAN Centre for Active Ageing and Innovation: ACAI) ในการประชุมสุดยอดอาเซียน เนื่องจากประเทศไทยถือว่าเป็นประเทศที่มีความพร้อมทั้งทางด้านองค์ความรู้และการดำเนินงานในด้านนี้

ในการดำเนินการเพื่อจัดตั้งศูนย์อาเซียนเพื่อผู้สูงอายุ หรือ ศูนย์ ACAI ที่ประเทศไทยเป็นประเทศเจ้าภาพในปี 2562 นั้น ไทยได้จัดประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมในการเปิดศูนย์สองครั้ง โดยการประชุมครั้งแรกเมื่อเดือนกรกฎาคม 2562 ผู้เข้าร่วมเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องทางด้านผู้สูงอายุในประเทศไทย เช่น ด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา เพื่อพูดคุยถึงสถานการณ์ และนโยบายที่จะไปนำเสนอในระดับอาเซียนผ่านกลไกของศูนย์ ACAI สำหรับการประชุมครั้งที่สองเป็นการประชุมร่วมกับตัวแทนในประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ที่ดูแลเรื่องของผู้สูงอายุทั้งด้าน

สุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ และนวัตกรรมต่าง ๆ ในการประชุมที่มีชื่อว่า Partnership Meeting of ASEAN Centre for Active Ageing and Innovation: ACAI ช่วงวันที่ 7-9 สิงหาคม 2562 โดยหารือกันเรื่องสถานการณ์การสูงวัย นโยบายของแต่ละประเทศอาเซียน และประเด็นในการขับเคลื่อนร่วมกัน โดยมีผู้เชี่ยวชาญในประเด็นต่าง ๆ ทั้งด้านสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจ มาพูดคุยร่วมกัน รวมถึงตัวแทนจากภาคีของประชาคมอาเซียน ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และการประชุมเอเชีย-ยุโรป Asia-Europe Meeting (ASEM) มาร่วมให้ความเห็น ผลการประชุมสรุปเบื้องต้นได้ว่า ประเด็นที่ควรนำไปขับเคลื่อนผ่านศูนย์ ACAI มี 4 ประเด็นหลักได้แก่เรื่อง 1) การออม ระบบประกัน 2) การดูแลระยะยาว 3) การดูแลปฐมภูมิ โดยเน้นการดูแลในชุมชน และ 4) การพัฒนาฐานข้อมูล Data center หรือ Data management เพื่อนำไปใช้พัฒนานโยบายและระบบบริการ¹⁰

ไทยเปิดตัวศูนย์ ACAI

ศูนย์อาเซียนเพื่อผู้สูงอายุอย่างมีศักยภาพและนวัตกรรม (ASEAN Centre for Active Ageing and Innovation: ACAI) ได้เปิดตัวเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2562 ในพิธีเปิดการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 35 โดยมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธี นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวถ้อยแถลงแสดงจุดยืนของประเทศไทยในการสนับสนุนการสร้าง “ความยั่งยืน” ให้กับประชาคมอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ คือ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน เวียดนาม ลาว เมียนมา กัมพูชา และไทย ที่มีประชากรรวม 650 ล้านคน รวมกับประเทศจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ หรือ “อาเซียน + 3” ดังใจความว่า

“อาเซียนจำเป็นต้องมีกระบวนการที่คนใหม่สำหรับการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีพลวัต มีความยั่งยืน และครอบคลุมทุกภาคส่วน ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์และรักษาสภาพแวดล้อมควบคู่กันไป”¹¹

แนวทางที่เป็นองค์รวมในการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืนครอบคลุมใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การดูแลผู้สูงอายุทั้งในด้านสังคมและด้านสาธารณสุข 2) การเพิ่มพูนศักยภาพทางเศรษฐกิจ และ 3) การเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยซึ่งรวมถึงการพัฒนาอารยสถาปัตย์ และนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่จะส่งเสริมการพึ่งตนเอง และสามารถใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ อันจะนำไปสู่เป็นประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน¹²

ศูนย์ ACAI นี้มีพันธกิจในการทำหน้าที่หลักอยู่ 5 เรื่อง ที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินความร่วมมือในด้านผู้สูงอายุระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและหุ้นส่วนต่าง ๆ ทั้งในภูมิภาคและระหว่างประเทศ ได้แก่

1. แลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge sharing) ทำให้เรื่องการดูแลผู้สูงอายุดีขึ้น
2. เป็นศูนย์ที่จัดการอบรมร่วมกันระหว่างอาเซียน เป็นกรอบบูรณาการต่าง ๆ ที่จะกลับไปดูแลผู้สูงอายุในประเทศต่าง ๆ (Capacity training)
3. การนำเสนอนโยบายเกี่ยวกับเรื่องผู้สูงอายุให้แก่รัฐบาลประเทศต่าง ๆ โดนใช้ฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เป็น (Evidence-based policy advocacy)
4. การเป็นศูนย์ข้อมูลที่จะทำการติดตามสถานการณ์ผู้สูงอายุ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการผ่านศูนย์ฯ
5. สนับสนุนองค์ความรู้ที่เกิดจากการทำวิจัยและการทำนวัตกรรมต่าง ๆ ที่กลับไปสนับสนุนทางด้านนโยบายและการบริการต่าง ๆ ของประเทศสมาชิกอาเซียน

การดำเนินการภายใต้ศูนย์ ACAI นี้ รัฐบาลไทยได้มอบให้กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้ดำเนินงานหลัก กรมการแพทย์ ได้มีแผนงานในการจัดประชุม “International Conference on ASEAN plus Three Geriatric Medicine and Gerontology 2020” ในช่วงระหว่างวันที่ 25-26 มีนาคม 2563 โดยมีวัตถุประสงค์การประชุมเรื่อง “Welcome Ageing Society of ASEAN” ในการประชุมครั้งนี้จะเป็นการนำเสนอข้อสรุปการดำเนินงานจากการประชุม ACAI PREP Meeting: ASEAN situation, policy for older person & issues to be driven through ACAI รวมถึงการมีเวทีสำหรับการอภิปรายร่วมกันในประเด็นทางด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ และนวัตกรรม ในเรื่องการเตรียมความพร้อมสู่สังคมสูงวัยในประเทศอาเซียน จากนักวิจัยที่เชี่ยวชาญในประเด็นต่าง ๆ จากประเทศสมาชิกอาเซียน แต่ด้วยสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนาที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วและควบคุมได้ยาก จึงเลื่อนการประชุมออกไปอย่างไม่มีกำหนด

แนวทางการดำเนินงานในอนาคตของศูนย์ ACAI

การจัดตั้งศูนย์ ACAI เป็นการเตรียมความพร้อมและวางแผนด้านความมั่นคงของมนุษย์ในอนาคต บทบาทและแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ฯ อาจช่วยให้ประชากรที่กำลังสูงวัยขึ้นในภูมิภาคอาเซียนมีความเข้มแข็งและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในระยะยาว เป็นการลงทุนเพื่ออนาคตของประชาคมอาเซียนที่ยืดประชาชนเป็นศูนย์กลางโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังและมองสู่อนาคต¹³ การที่ประเทศไทยได้รับเลือกเป็นที่ตั้งของศูนย์ ACAI นั้น เป็นเรื่องที่ทำนายอย่างมาก ในการดำเนินงานทางด้านผู้สูงอายุโดยมีกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้ดำเนินงานหลัก สิ่งที่ศูนย์ ACAI ควรดำเนินการเป็นอย่างแรกคือ ความต่อเนื่องในการทำงานร่วมกันของประเทศสมาชิกเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนและอภิปรายร่วมกันถึงประเด็นต่าง ๆ ทั้งที่เป็นประเด็นเร่งด่วนที่ควรสนับสนุน ประเด็นปัญหา หรือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานด้านผู้สูงอายุ สิ่งสำคัญคือ การมีประเทศที่เลี้ยง สำหรับประเทศที่กำลังเริ่มเข้าสู่สังคมสูงวัย เพื่อจะได้ก้าวไปข้างหน้า

อย่างมั่นคงโดยอาศัยประสบการณ์จากประเทศที่สูงวัยแล้ว นอกจากนี้ควรมีการสร้างฐานข้อมูลผู้สูงวัยในระดับนานาชาติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และสามารถดำเนินการไปพร้อมกันได้

การมีศูนย์ ACAI ในประเทศไทย จึงเป็นที่คาดว่าผู้สูงอายุไทยเองจะได้รับทั้งความรู้ ข่าวสาร และเทคโนโลยี การดูแลผู้สูงอายุจากศูนย์ฯ นี้ ได้โดยตรง เพื่อสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลทั้งทางด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ มีความมั่นคงทางด้านต่าง ๆ ในวัยเกษียณ เพื่อก้าวเข้าสู่วัยสูงวัยได้อย่างภาคภูมิใจ และมีคุณค่าในตัวเอง ไม่เป็นภาระของลูกหลาน นอกจากนี้แล้ว ศูนย์ ACAI นี้จะช่วยให้ประเทศไทยได้มองเห็นสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางประชากรจากประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนในหลากหลายมิติ เพื่อนำมาสู่การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับความเร่งของการสูงวัย อีกทั้งยังเป็นการช่วยวางแผนในการกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ร่วมกันในการดูแลผู้สูงอายุในอาเซียนที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในอนาคต เพื่อมุ่งหวังว่าผู้สูงอายุในอาเซียนเป็นผู้สูงวัยอย่างมีคุณภาพ

สรุป

ประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนกำลังเผชิญกับการสูงวัยของประชากร การจัดตั้งศูนย์ ACAI เป็นการเตรียมความพร้อมและวางแผนด้านความมั่นคงของมนุษย์ การจะทำให้ศูนย์ ACAI นี้ ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น สิ่งสำคัญที่เป็นเรื่องท้าทายคือ การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนและภาคีเครือข่ายเพื่อรองรับสังคมสูงวัย อาเซียนควรร่วมกันแบ่งปันข้อมูล แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานด้านผู้สูงอายุ เรียนรู้จากประเทศที่ประสบความสำเร็จ ศูนย์ ACAI จะช่วยกระตุ้นให้ประเทศต่าง ๆ มองเห็นปัญหา และช่องว่างของการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ที่สำคัญคือ การมีข้อมูลผู้สูงอายุที่เป็นฐานข้อมูลเดียวกันในแต่ละหน่วยงานของประเทศต่าง ๆ จะช่วยทำให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตรงประเด็นและสอดคล้องกับพันธกรณีและแนวคิดของอาเซียนที่ให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางและไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง

